

การเมืองระหว่างประเทศ ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ (ชุดที่ 1)

บรรยายโดย

รองศาสตราจารย์ พลตำรวจโท ดร.สันชาน ชยณรงค์

หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วิชาการเมืองระหว่างประเทศ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ (International Politics: Theory and Practice)

เนื้อหาของการบรรยาย: นักศึกษาควรเรียนรู้เรื่องที่สำคัญ
ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความหมายของคำว่า "การเมืองระหว่างประเทศ"
หรือการเมืองโลก และวิวัฒนาการของการเมือง
ระหว่างประเทศก่อนสงครามโลก
และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2
2. ความหมายของคำว่า
"ทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศและวิธีการสร้าง"

3. ทฤษฎีที่สำคัญ ๆ ในวิชาการเมืองระหว่างประเทศ

- 1) ทฤษฎีการกระทำ (Action Theory)
- 2) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory)
- 3) ทฤษฎีสนาม (Field Theory)
- 4) ทฤษฎีเกี่ยวพันกัน (Linkage Theory)
- 5) ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power Theory)
- 6) ทฤษฎีระบบ (System Theory)
- 7) ทฤษฎีการพึ่งพิง (Dependence Theory)
- 8) ทฤษฎีการพึ่งพาระหว่างกัน (Interdependence Theory)

3. ทฤษฎีที่สำคัญ ๆ ในวิชาการเมือง ระหว่างประเทศ (ต่อ)

- 9) ทฤษฎีการป้องปราม (Theory of Deterrence)
- 10) ทฤษฎีความเป็นจ้าวโลก (Theory of Hegemony)
- 11) ทฤษฎีเกม (Game Theory)
และทฤษฎีเกมผลบวกศูนย์ (Zero - Sum Game)
- 12) ทฤษฎีทำนาย (Predictive Theory)
- 13) ทฤษฎีทุนนิยมโลก (Predictive Theory)
- 14) ทฤษฎีสันติภาพแห่งประชาธิปไตย
(Democratic Peace Theory)

เนื้อหาของการบรรยาย: (ต่อ)

4. ผู้มีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศทั้งที่เป็นรัฐ (State Actors) และที่ไม่ใช่รัฐ (Non State Actors)
5. บทสรุปการเมืองระหว่างประเทศ (Conclusion of International Politics)

ความหมายของ การเมืองระหว่างประเทศ

การเมืองระหว่างประเทศ (International Politics) หมายถึง การเมืองโลก (World Politics) ที่มีองค์ประกอบด้วยพฤติกรรม หรือการกระทำ และปฏิสัมพันธ์ที่รัฐมีต่อกัน หรือปฏิสัมพันธ์ที่รัฐมีต่อกัน (Interaction) โดยปราศจากการควบคุมอย่างเพียงพอ และเด็ดขาดจากกฎบัตรสหประชาชาติ และข้อตกลงระหว่างพหุภาคี เพราะถ้าควบคุมได้ โลกจะขาดสันติภาพ ตัวอย่าง เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ ทุกประเทศต้องลงนามให้สัตยาบัน หากมีการละเมิดกฎบัตรสหประชาชาติ ก็เท่ากับเป็นการคุกคามประเทศอื่น

สรุปพฤติกรรม หรือการกระทำของรัฐ

โดยทั่วไปในเชิงบวก ช่วยเอื้ออำนวยในด้านสันติภาพ ความมั่นคง
และความสงบเรียบร้อย ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
แต่หากเป็นเชิงลบ ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และความตึงเครียดระหว่าง
ประเทศ บ่อยครั้งนำไปสู่การตัดความสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการต่อสู้
ใช้กำลังทหารระหว่างรัฐ และก่อสงคราม ดังนี้

พหุติกรรมหรือการกระทำของรัฐ มีทั้ง **เชิงบวก** และ **เชิงลบ** ใน 3 ด้าน คือ

1. ด้านการเมืองและการทูต

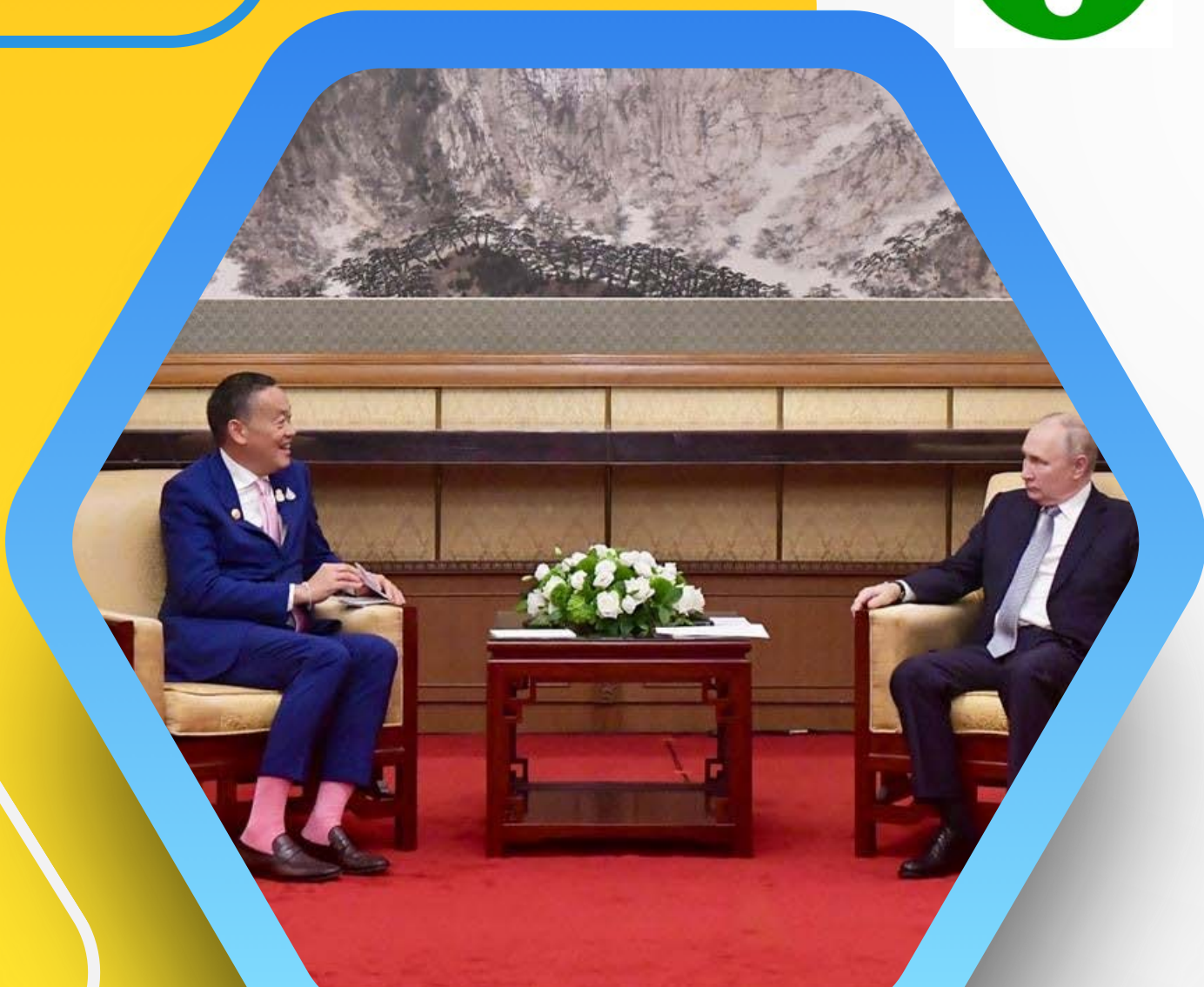
ในเชิงบวก

ได้แก่ การสถาปนาความสัมพันธ์ด้านการทูต และการเมืองระหว่างรัฐ การจัดตั้งสถานทูต และส่งระดับเอกอัครราชทูตไปประจำ เป็นต้น

ในเชิงลบ

ได้แก่ การตัดความสัมพันธ์ทางด้านการเมืองและการทูตระหว่างกัน ไม่ไปเยือนซึ่งกันและกันระหว่างรัฐ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การปิดสถานทูต เป็นต้น

2. ด้านเศรษฐกิจและการค้า

ในเชิงบวก

ได้แก่ การเจรจาติดต่อซื้อขายกัน โดยไม่มีการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ เป็นต้น (ตัวอย่าง: กลุ่ม ASEAN)

ในเชิงลบ

ได้แก่ การที่รัฐตัดความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างกัน มีการกีดกันทางการค้า ทั้งโดยมาตรการทางภาษี (Tariff Barriers: TB) และที่ไม่เป็นภาษี (Non-Tariff Barriers: NTB) (ตัวอย่าง: อเมริกา; EU)

3. ด้านการทหารและความมั่นคง

ในเชิงบวก

ได้แก่ การเป็นพันธมิตรกันทางทหาร(Alliance)
การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic partnership)
เป็นต้น (ตัวอย่าง: เกาหลีใต้ + อเมริกา, NATO)

ในเชิงลบ

เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านการทหาร
และความมั่นคงตกต่ำ มีการเผชิญหน้ากันทาง
ทหาร(Military Confrontation) จะเห็นได้ชัดเจน
ในยุคสงครามเย็นระหว่างกลุ่มประเทศ NATO
(North Atlantic Treaty Organization)
กับกลุ่มประเทศพันธมิตร Warsaw Pact
ที่นำโดยสหภาพโซเวียต

ข้อสังเกต

1. อย่างไรก็ตามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
ยังไม่มียุทธศาสตร์การใดในโลกจะสามารถ
ควบคุม**พฤติกรรม**และการกระทำ
ของรัฐ**ในเชิงลบ**ทั้ง 3 ด้าน คือ

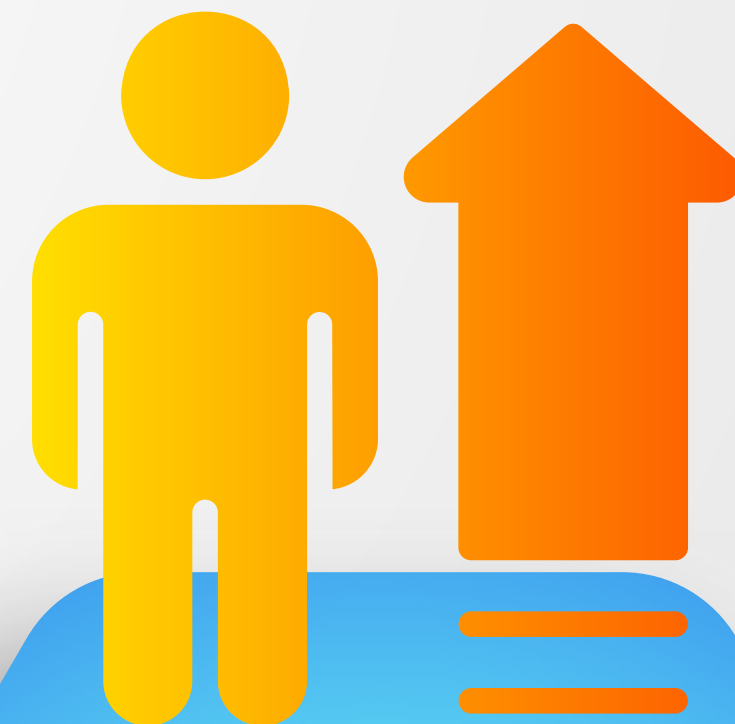

- ด้านการเมืองและการทูต
- ด้านเศรษฐกิจและการค้า
- ความมั่นคง

ได้อย่างเพียงพอและเด็ดขาด

2. รัฐเอกราชที่ดี ไม่ควรใช้อำนาจอธิปไตยของตน

ไปบ่อนทำลายผลประโยชน์เหนือชาติ (Supra-National Interest) แต่รัฐที่ดีจะต้องปกป้องคุ้มครอง**ผลประโยชน์เหนือชาติ** ไม่ให้ถูกทำลายไป ตัวอย่างเช่น UN (United Nations Organization) มี**ผลประโยชน์เหนือรัฐ** คือ สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ (International Peace and Security) ที่รัฐหรือประเทศสมาชิกสหประชาชาติจำนวน 192 ประเทศ จะต้องปกป้องคุ้มครองและรักษา ไม่ละเมิดผลประโยชน์เหนือรัฐดังกล่าว (ได้ถูกระบุไว้อย่างชัดเจนในกฎบัตรสหประชาชาติมาตรา 2 ข้อ 4)

3. ผลประโยชน์เหนือรัฐ หรือชาติ (Supra-National Interest)

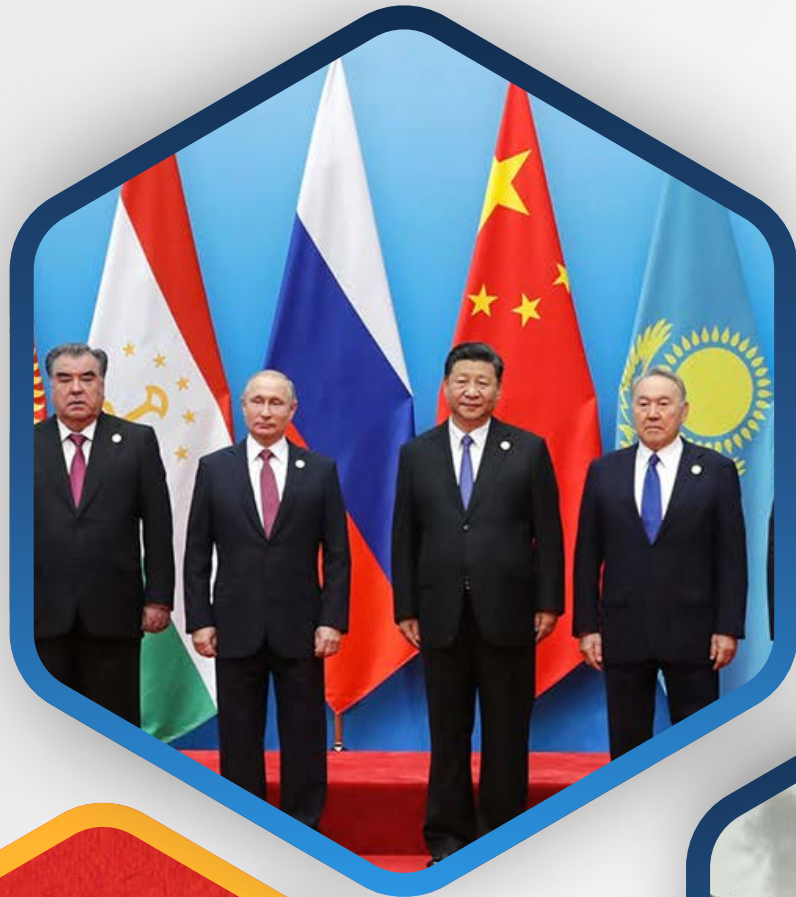

เป็นผลประโยชน์ของสถาบันหรือองค์การระหว่างประเทศระดับโลก
ที่ผลประโยชน์แห่งชาติ ต้องหลีกทางให้ เพราะเป็นผลประโยชน์ส่วนรวม
ของชาวโลก ที่รัฐสมาชิกทุกประเทศต้องส่งเสริมสนับสนุนและเคารพ
ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องปกป้องคุ้มครองรักษาไว้
มิให้ผู้ใดล่วงละเมิดทำลายได้ เช่น

3.1 องค์การสหประชาชาติที่ห้ามรัฐสมาชิกคุกคาม
ข่มขู่หรือใช้กำลังต่อรัฐอื่น ยกเว้นใน
กรณีป้องกันตนเอง และให้ระงับข้อพิพาท
อย่างสันติวิธี

3.2 ผลประโยชน์เหนือรัฐขององค์การค้าโลก
หรือ WTO (World Trade Organization) คือ การค้า
ระหว่างประเทศต้องเป็นไปอย่างเสรี และเป็นธรรม (Free
and Fair Trade) โดยไม่มีการกีดกันทางการค้าระหว่าง
กัน ไม่เอาัดเอาเปรียบทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม
(Unfair) แต่ต้องเป็นการค้าขายที่ไม่มีใครได้เปรียบหรือ
เสียเปรียบ ที่เรียกว่า “หมูไปไก่มา” (A Quid Pro Quo)

กล่าวโดยสรุป

พฤติกรรมหรือการกระทำของรัฐ และปฏิกิริยาที่รัฐมีต่อกัน ใน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศ มี 3 ลักษณะ คือ

- มีความร่วมมือกัน (Co-operation)
- มีการขัดแย้งกัน (Conflict)
- มีการใช้กำลังเข้าต่อสู้กัน (Use of force for fighting)

โดยไม่ใช้วิธีการทางการทูตในการแก้ปัญหา
ข้อพิพาทและใช้การต่อสู้กัน

3.1 วิธีการการทูต มีตั้งแต่

- การเจรจาต่อรอง (Negotiation and Bargaining)
- การประนีประนอม (Conciliation) เพื่อพบกันครึ่งทาง
- การไกล่เกลี่ย (Mediation)
- การตั้งอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นคนกลาง (Arbitrator)
- การทูตแบบวิ่งรอก (Good office หรือ Shuffle Diplomacy)

ตัวอย่างเช่น Dr. Condoleezza Rice

อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศอเมริกาเคยทำหน้าที่การทูตแบบวิ่งรอก เพื่อหาข้อยุติการพิพาทระหว่างฝ่ายอาหรับกับอิสราเอล เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ในตะวันออกกลาง แต่ Fail

ลักษณะของ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในยุคสงครามเย็น และหลังสงครามเย็น
(Cold War and Past Cold War Era)

ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าว เห็นได้จากพฤติกรรม
และการกระทำของรัฐในระบบโลก ตั้งแต่ในอดีต จนยุคปัจจุบัน
และอาจมีความเป็นไปได้ในอนาคตซึ่งนาย Morton A. Kaplan
ได้แบ่งระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือการเมือง
ระหว่างประเทศหรือระบบโลก ออกเป็น 5 ระบบ คือ

1

ระบบที่ 1 ระบบลำดับสายบังคับบัญชา (Hierarchical System)

1.1 เป็น“ระบบโลกแบบแรก” ที่เกิดในอดีต คล้ายคลึงกับระบบการปกครอง ในสมัยอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ มีกรุงโรมเป็นศูนย์กลางการปกครอง แบบลำดับสายบังคับบัญชาต่อรัฐอื่น ๆ ลดหลั่นกันไป คือ รัฐใหญ่ปกครอง บังคับบัญชารัฐที่มีอำนาจรองลงไป และรัฐที่มีอำนาจรองจะปกครอง บังคับบัญชารัฐเล็ก ๆ ที่ย่อยลงไปอีก

1

ระบบที่ 1 ระบบลำดับสายบังคับบัญชา (Hierarchical System) (ต่อ)

1.2 ระบบนี้ นาย Kaplan มีความเห็นว่า เป็นระบบที่มี “**สันติภาพ**” พอสมควร แต่ที่ผ่านมารัฐเล็ก ๆ มักจะรวมกลุ่มกัน ไม่ยอมตั้งอัยกว่ารัฐมหาอำนาจ เช่น การรวมกลุ่มประเทศอาเซียนกับประเทศแอฟริกา (Afro-Asian bloc) กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด หรือรัฐมหาอำนาจฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ที่ทำสงครามเย็นกัน (Non-Alignment Group)

ระบบที่ 2 ระบบดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power System)

2.1 เป็นระบบที่มีชาติมหาอำนาจ ตั้งแต่ 4 ชาติขึ้นไป ระบบนี้เกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1648 - 1914 (ค.ศ. 1648 ได้มีการลงนาม ในสัญญาสันติภาพที่เมือง “เวสต์ฟาเลีย” (Westphalia) ส่วน ค.ศ. 1914 เป็นปีเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ตรงกับช่วงเวลาในระบบดุลอำนาจเผชิญกับการปฏิวัติในฝรั่งเศส และสงครามนโปเลียน

ระบบที่ 2 ระบบดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power System) (ต่อ)

2.2 ระบบนี้มีอายุยาวนานกว่า **3 ศตวรรษ** รัฐที่มีบทบาทในระบบนี้ ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี ออสเตรีย ฮังการี รัสเซีย เป็นต้น และนับตั้งแต่อาณาจักรโรมันถูกทำลายลงไป ยุโรปมีสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง

ระบบที่ 2 ระบบดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power System) (ต่อ)

2.3 และเมื่อใดก็ตามที่มีรัฐหนึ่งรัฐใด พยายามบ่อนทำลายระบบดุลแห่งอำนาจ รัฐนั้นก็จะถูกขัดขวาง และ**พ่ายแพ้ต่อกองกำลังผสมของรัฐใหญ่กับเล็ก** เช่น ความพ่ายแพ้ของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 หรือพระเจ้านโปเลียน กษัตริย์ฝรั่งเศส และพระเจ้าโกเซอร์ กษัตริย์ประเทศเยอรมัน ต่อกองกำลังของอังกฤษที่ร่วมกับพันธมิตรประเทศเล็ก ๆ จึงทำให้ อังกฤษ ถูกขนานนามว่า “ผู้ถ่วงดุลอำนาจใน**ระบบถ่วงดุลแห่งอำนาจอย่างแท้จริง**” (Real Balance) ทำให้ระบบโลกดุลแห่งอำนาจนี้ยังยืนได้ยาวนานกว่า 3 ศตวรรษ

ระบบที่ 2 ระบบดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power System) (ต่อ)

กระทั่งต่อมาในปลายศตวรรษที่ 19 ทัศนคติของเยอรมันในฐานะเป็นชาติมหาอำนาจมุ่งที่จะขยายอำนาจออกไปในดินแดนและอื่น ๆ ทำให้ระบบถ่วงดุลอำนาจแต่เดิมที่รัฐมหาอำนาจเคยถ่วงดุลอำนาจไว้ ได้แปรสภาพกลายเป็น 2 กลุ่มหรือ 2 ฝ่าย (Two Blocs) คือ ฝ่ายฟาสซิสต์ ประกอบด้วยรัฐมหาอำนาจ ได้แก่ เยอรมัน อิตาลี เป็นต้น และฝ่ายเสรีประชาธิปไตย ประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น ทั้ง 2 ฝ่ายต่างเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน และใช้วิธีการทางการทูตไม่ได้ผล ที่สุดจึงเกิดการสู้รบกันขึ้น เป็นสงครามโลกครั้งที่ 1 ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1914 ระบบโลกดุลแห่งอำนาจนี้จึงสลายตัวลงไป และกระทั่งบัดนี้ไม่มีระบบประเภทนี้อีกเลย

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ
ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ
แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

1. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่กระชับ

1.1 เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 คือ ขั้วอำนาจฟาสซิสต์ (Fascism) และ
ขั้วประชาธิปไตย โดยแต่ละขั้วอำนาจไม่มีผู้นำผู้อำนาจ อย่างเห็นเด่นชัด
เหมือนกับหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ระบบโลก
เป็น “ทวิมหาอำนาจ” หรือ 2 ขั้วอำนาจที่มีผู้นำอย่างเห็นเด่นชัด เช่น
ขั้วอำนาจฝ่ายคอมมิวนิสต์ มีสหภาพโซเวียต เป็นผู้นำ และ
ขั้วฝ่ายประชาธิปไตย มีอเมริกาเป็นผู้นำของอำนาจ

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ
ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ
แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

1. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่กระชับ (ต่อ)

- 1.2 ระบบทวิมหาอำนาจหรือ 2 ขั้วอำนาจ มีลักษณะที่กระชับมากที่สุด
เพราะรัฐในแต่ละขั้วอำนาจ มีอำนาจลดหลั่นกันไป และเชื่อฟังหัวหน้าขั้ว
อำนาจเป็นอย่างดี
- 1.3 ระบบทวิมหาอำนาจที่กระชับนี้ เห็นได้ชัดหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน
ระยะต้น ๆ ก่อนหน้าที่จะมีการขัดแย้งกันระหว่างประเทศหัวหน้าขั้วอำนาจ
กับรัฐสมาชิกของขั้วอำนาจ

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

1. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่กระชับ (ต่อ)

ตัวอย่างเช่น ฝรั่งเศสแตกคอกับอเมริกา ผู้เป็นหัวหน้าขั้วประชาธิปไตย เพราะอเมริกาปฏิเสธไม่ให้ระเบิดปรมาณูตามคำร้องขอของฝรั่งเศส โดยให้เหตุผลว่าฝรั่งเศสไม่จำเป็นต้องมีอาวุธปรมาณู เพราะเป็นสมาชิกองค์การนาโต้ (**NATO: North Atlantic Treaty Organization**) ที่สามารถให้ความคุ้มครองฝรั่งเศสในฐานะสมาชิกได้ตามกฎบัตรนาโต้ (NATO Charter) ที่บัญญัติไว้ว่า หากประเทศสมาชิก NATO ใดถูกคุกคามหรือรุกราน ก็ถือว่าเป็นการคุกคามหรือถูกลามสมาชิก NATO อื่น ๆ ด้วย กองกำลัง NATO พร้อมอาวุธนิวเคลียร์จะให้ความช่วยเหลือโดยทันที **เหตุขัดแย้งนี้ทำให้ฝรั่งเศสแตกคอกับอเมริกาผู้นำองค์การ NATO**

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

1. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่กระชับ (ต่อ)

1.4 **จีนแดง** ยังขัดแย้งกับสหภาพโซเวียต ผู้นำขั้วอำนาจฝ่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ในเรื่อง
อุดมการณ์ โดยจีนแดงกล่าวหาและประณามสหภาพโซเวียตว่าประกาศใช้นโยบายการอยู่ร่วมกันอย่าง
สันติ (Peaceful Coexistence Policy) กับประเทศโลกทุนนิยม เพื่อให้**ระบบโลก** เป็นแบบผ่อนคลาย
ความตึงเครียด (Detente System) ว่าเป็นการกระทำของ**พวกลัทธิ**แก้ (Revisionist) ทฤษฎีคำ
สอนของเลนิน (Lenin) ที่กล่าวไว้ว่า โลกสังคมนิยมจะอยู่ร่วมโลกกับลัทธิทุนนิยมไม่ได้ ซึ่ง
ลัทธิทุนนิยมจะต้องถูกกำจัดให้หมดไปจากโลกในขณะที่เดียวกันโซเวียตกล่าวหาประณามจีนแดงว่าเป็น
พวก**“เถรตรง” (Dogmatist)** ที่ไม่ยอมรับปรับเปลี่ยนนโยบายของตนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ
สถานการณ์โลกปัจจุบัน ที่ไฝหาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ
ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ
แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

2. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่ไม่กระชับ

2.1 จากระบบทวิมหาอำนาจที่กระชับและต่อมาเกิด
ความขัดแย้งตามข้อ 1.2, 1.3, 1.4 ภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ
(U.N. Charter) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ระบบโลก แบบทวิมหาอำนาจ
หรือ สองขั้วอำนาจที่กระชับ กลายเป็นไม่กระชับ คลายตัวลง
(Loose Bipolar System) เพราะสมาชิกของแต่ละขั้วอำนาจ
ไม่เชื่อฟังผู้นำขั้วอำนาจของตนอีกต่อไป

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ
ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ
แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

2. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่ไม่กระชับ (ต่อ)

2.2 ต่อมาขั้วอำนาจ 2 ขั้วดังกล่าว มีสภาพไม่กระชับมากยิ่งขึ้น (Loose Bipolar System) เมื่อจีนแดง ซึ่งนับตั้งแต่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ในเดือน ตุลาคม 2514 (ค.ศ. 1971) ก็ได้พยายามสร้างขั้วอำนาจขึ้นมาอีกขั้วหนึ่ง โดยพยายามชักจูงประเทศที่สาม (Third World) ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและพัฒนาน้อย เข้ามาเป็นพวกของตน และจีนแดงได้ประกาศตนเองว่า เป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศที่ 3 อีกด้วย

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ
ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ
แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

2. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่ไม่กระชับ (ต่อ)

ซึ่งถ้าจีนแดงประสบความสำเร็จในการสร้างขั้วอำนาจที่ตนเป็นผู้นำขั้วอำนาจได้
อย่างสมบูรณ์ ในอนาคตระบบโลกก็จะเป็นระบบ 3 ขั้วอำนาจ (Tripolar
System) และถ้าหาก 3 ขั้วอำนาจนั้น ผู้นำของแต่ละขั้วอำนาจ มีความเข้าใจอันดี
ต่อกัน เป็นมิตรกันระบบโลกทวิมหาอำนาจหรือ 2 ขั้วอำนาจที่ไม่กระชับอย่างมาก
(Very Loose Bipolar System) ในปัจจุบัน ก็จะแปรสภาพกลายเป็นระบบโลกใน
อนาคต ที่มีชื่อเรียกว่า “ระบบผ่อนคลายความตึงเครียด” (Detente System)

ระบบที่ 3

ระบบทวิมหาอำนาจ หรือระบบ 2 ขั้วอำนาจ
ที่กระชับ (Tight Bipolar System) และ
แบบไม่กระชับ (Loose Bipolar System)

3

2. ระบบ 2 ขั้วอำนาจที่ไม่กระชับ (ต่อ)

2.3 ในปัจจุบัน แต่ละขั้วอำนาจ**มักไม่ค่อยไว้วางใจ**ซึ่งกันและกันคือ ขั้วอำนาจ
ฝ่ายสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ และขั้วอำนาจฝ่ายเสรีประชาธิปไตย
จึงทำให้**ระบบโลกทวิมหาอำนาจแบบไม่กระชับ** มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า
ระบบค่ายหรือกลุ่มที่ไม่มีความมั่นคง (Unstable Bloc System)

**นอกจากนี้ ยังมีระบบโลกในอนาคต
อีก 2 รูปแบบ คือ**

- ระบบสากล**
- ระบบแต่ละรัฐ หรือแต่ละหน่วยงาน**

**หรือแต่ละหน่วย ที่มีความเข้มแข็ง
ในการโต้ตอบศัตรู ซึ่งจะได้กล่าว
ในลำดับถัดไป**

4

ระบบที่ 4 ระบบสากล (Universal System)

4.1 ระบบนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาท ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศในระบบโลกปัจจุบัน**มีประสิทธิภาพในการควบคุมพฤติกรรม** และการกระทำของรัฐทั้งหลาย**ในเชิงลบ** ได้**อย่างมีประสิทธิภาพ**

4

ระบบที่ 4 ระบบสากล (Universal System) (ต่อ)

4.2 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ องค์การระหว่างประเทศ มีบทบาทและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นรัฐบาลโลก ที่จะต้องบริหารจัดการทุกสิ่งทุกอย่างทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และด้านความมั่นคงปลอดภัย แกนรัฐต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม การตัดสินใจขององค์การระหว่างประเทศในฐานะเป็น รัฐบาลโลก ถือว่าเป็นเด็ดขาด ที่ทุกรัฐและหน่วยการเมืองทั้งหมด จะต้องถือปฏิบัติตาม มิฉะนั้น จะถูกลงโทษอย่างเด็ดขาด

4

ระบบที่ 4 ระบบสากล (Universal System) (ต่อ)

4.3 ระบบโลกแบบสากล ยังไม่เคยเกิดขึ้นบนโลก และอาจเป็นไปได้ในอนาคต เมื่อรัฐสมาชิกสหประชาชาติ ยอมสละอำนาจอธิปไตยที่ตนมีอยู่ให้กับองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้องค์การสหประชาชาติ เป็น องค์การเหนือรัฐที่แท้จริง (Real Supranational organization) ก็คือ รัฐบาลโลก

5

ระบบที่ 5

ระบบรัฐแต่ละรัฐมีความเข้มแข็งในการตอบโต้ศัตรู (Unit veto system)

Morton A. Kaplan กล่าวว่า

5.1 ระบบที่รัฐแต่ละรัฐเข้มแข็งในการโต้ตอบ
ศัตรูนี้ ยังไม่เคยปรากฏให้เห็นตั้งแต่ในอดีตจน
กระทั่งปัจจุบันนี้

5

ระบบที่ 5

ระบบรัฐแต่ละรัฐมีความเข้มแข็งในการตอบโต้ศัตรู (Unit veto system) (ต่อ)

5.2 ทั้งนี้รัฐแต่ละรัฐในระบบระหว่างประเทศ มีกองกำลังที่เข้มแข็งในการตอบโต้ “การคุกคาม” (Threat) และการรุกราน (Aggression) จากรัฐอื่น เช่น มีกองกำลังอาวุธนิวเคลียร์ ทั้งยุทธศาสตร์และยุทธวิธี (Tactical and Strategic Nuclear Forces) ที่สามารถนำมาใช้ได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์อันควร

5

ระบบที่ 5

ระบบรัฐแต่ละรัฐมีความเข้มแข็งในการตอบโต้ศัตรู (Unit veto system) (ต่อ)

5.3 แต่หากไม่มีการโต้ตอบ หรือยอมแพ้ รัฐที่มีพลังมากกว่าแล้ว ระบบนี้อาจไม่เกิดขึ้นมาได้ แต่ถ้าระบบนี้มีขึ้นมาจริงในอนาคต การคุกคามหรือการรุกรานกัน ระหว่างรัฐทั้งหลาย ก็จะมีลดน้อยลง หรือไม่มีเลย และโลกจะเกิดสันติภาพอย่างถาวร (Perpetual Peace)

2. ระบบย่อย

รองลงมาคือ ระดับระหว่างประเทศ (Sub-International) มีตัวแสดง เช่นองค์การส่วนภูมิภาคต่าง ๆ กลุ่มอาเซียน

2.1 ระบบแห่งชาติ (National)

ซึ่งก็คือระดับรัฐและสุดท้ายคือ

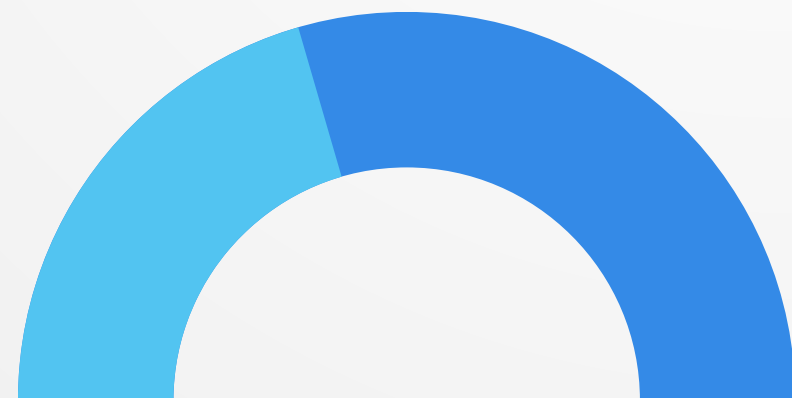
2.2 ระบบภายในแต่ละชาติ (Sub-National System)

ตัวแสดงเช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ระบบเศรษฐกิจ และสังคมภายใน

พฤติกรรมและการกระทำของรัฐต่างๆ ที่มีต่อรัฐ
อื่น ๆ จึงมีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งจนลุกลาม
นำไปสู่สงคราม

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันรัฐ ไม่ใช่ตัวแสดงเพียง
หนึ่งเดียวในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกต่อไป
แต่ยังมีตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก
และมีบทบาท อิทธิพลต่อระบบระหว่างประเทศ
เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น บรรษัทข้ามชาติ

ระบบทำงานอย่างไร ?

ผู้ที่ริเริ่มทฤษฎีระบบ คือ Morton Kaplan
เป็นผู้เสนอทฤษฎีระบบที่แตกต่างกัน 5 ระบบ

1. ทฤษฎีใช้อธิบายการปฏิบัติการได้

1.1 ระบบหลายขั้ว (Multipolar System) เป็นระบบ
ที่มีมหาอำนาจจำนวน 4 ชาติหรือมากกว่า จัดระบบนี้ว่าเป็นระบบถ่วง
ดุลอำนาจ (ค.ศ. 1648- 1945) การแสดงบทบาทของ
แต่ละประเทศมีแนวทางหรือกฎของเกม ในการดำเนินความสัมพันธ์
คือ แนวทางหรือกฎของเกม ในการดำเนินความสัมพันธ์

(ต่อ)

- 1.1.1 ขยายอำนาจด้วยการเจรจามากกว่าการสู้รบ
- 1.1.2 ในการขยายอำนาจต้องการต่อสู้มากกว่าล้มเหลว
- 1.1.3 หากมีการสู้รบจะทำให้ระบบมีเสถียรภาพ
เพราะประเทศอื่นถูกทำลาย
- 1.1.4 ต่อต้านและหน่วงเหนี่ยวผู้แสดงบทบาทที่มีได้อยู่ในระบบ
และไม่ปฏิบัติตามกฎ
- 1.1.5 ให้ผู้แสดงบทบาทที่พ่ายแพ้ รักษาสถานภาพตนเองหรือ
หาผู้อื่นแทน

1.2 ระบบ 2 ขั้ว (Bipolar System)

เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่แบ่งโลกเป็น 2 ขั้วคือ อเมริกากับพันธมิตรขั้วหนึ่ง สหภาพโซเวียตและพันธมิตรอีกขั้วหนึ่ง

- 1.2.1 ต่างฝ่ายต่างพยายามกำจัดกลุ่มอื่น
- 1.2.2 ถ้ายอมรับความเสี่ยงภัยได้ก็ต้องทำการสู้รบเพื่อกำจัดกลุ่มอื่น
- 1.2.3 ขยายอำนาจ โดยเทียบเคียงกับกลุ่มอื่น
- 1.2.4 สู้รบเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกกำจัดหรือตกเป็นรอง
- 1.2.5 พยายามนำประเทศอื่นเข้ามาในกลุ่มและป้องกันมิให้สมาชิกไปร่วมกับกลุ่มคู่แข่ง
- 1.2.6 รัฐมิได้อยู่ในกลุ่มจะทำหน้าที่เป็นคนกลางที่ลดอันตรายของสงครามระหว่างกลุ่ม

1.3 ระบบขั้วเดียว (Unipolar System)

ไม่เคยเกิดขึ้นจริงในโลก เพราะเป็นระบบที่มีประเทศมหาอำนาจเพียงประเทศเดียว ที่สามารถขยายอิทธิพลครอบงำประเทศอื่นได้ และสถาปนาจักรวรรดิสากล (Universal Empire) ขึ้นมา

1.4 ระบบ 3 ขั้วหรือระบบยุทธศาสตร์สามเหลี่ยม (Tripolar Strategic Triangle System)

ตัวอย่างในประวัติศาสตร์สามเหลี่ยมระหว่างสหรัฐ โซเวียต และจีน

1.4 ระบบ 3 ขั้วหรือระบบยุทธศาสตร์สามเสา (ต่อ)

DITTMER (1987:34) ได้อธิบายความสัมพันธ์ลักษณะนี้ไว้ว่า

- 1.4.1 ผู้แสดงบทบาททั้ง 3 แสดงความเป็นมิตรระหว่างกัน
- 1.4.2 ประเทศหนึ่งเป็นมิตรกับอีก 2 ประเทศ ซึ่งเป็นศัตรูต่อกัน
- 1.4.3 ประเทศ 2 ประเทศเป็นมิตรกัน และทั้ง 2 ประเทศเป็นศัตรูต่อประเทศที่เหลือ
- 1.4.4 สามเหลี่ยมแห่งสิทธิในการโต้แย้งที่ทั้ง 3 ประเทศ เป็นศัตรูต่อกัน

1.4 ระบบ 3 ขั้วหรือระบบยุทธศาสตร์สามเสา (ต่อ)

- 1.4.5 กฎเกณฑ์ของระบบนี้ คือ
 - 1) รัฐแต่ละรัฐ ต้องพยายามมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอีก 2 รัฐ หรือหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์แบบศัตรูกับรัฐอื่น
 - 2) รัฐแต่ละรัฐ ต้องพยายามป้องกันมิให้อีก 2 รัฐ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน

1.5 ระบบองค์อธิปัตย์รวม (Polycratic System)

ระบบนี้เป็นระบบโลกในอนาคตที่แตกต่างจากโครงสร้างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยมีแรงกดดันจากองค์การการเมืองระหว่างประเทศและภายในประเทศ

หมายถึง การเพิ่มขึ้นขององค์การระหว่างประเทศ การขยายบรรทัดฐานด้านกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข ด้านการผลิตอาหารบรรษัทข้ามชาติ และธนาคารต่าง ๆ การเพิ่มขึ้นของการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบการสร้างระบบโลกพื้นฐานของโครงสร้างและบรรทัดฐานระหว่างประเทศ

